

LUXEMBURGIN ELÄKEJÄRJESTELMÄ

Luxemburgin eläkejärjestelmä

Päivitetty: kesäkuu 2009

Lisätietoja:

Hannu Ramberg

puh. 010 751 2325

e-mail: hannu.ramberg@etk.fi

kv-tiimi: Jarna Bach-Othman, Hannu Ramberg, Mika Vidlund

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511 • Faksi (09) 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 75111 • Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Tel. +358 10 7511, Fax +358 9 148 1172

Luxemburgin eläkejärjestelmä

Eläkejärjestelmän rakenne

Luxemburgin työeläkejärjestelmä muodostuu yleisestä eläkejärjestelmästä ja julkishallinnon palveluksessa olevien eläkejärjestelmästä. Eläkkeessä on vakio-osat ja ansioperusteiset osat. Yleinen eläkejärjestelmä on etuusperusteinen ja osittain rahastoiva. Toimeentulon jäädessä riittämättömäksi mahdollista on saada harkinnanvaraista toimeentulotukea.

Lisäeläkkeet ovat harvinaisia ja kattavat alle 10 prosenttia työllisistä.

Hallinto

Eläkejärjestelmän toimeenpano on eriytetty sektoreittain ja osittain eläketurvan hoitoprosessin tehtäväkokonaisuuksien mukaan. Sen muodostavat seuraavat toimielimet:

- *La Caisse Nationale d'Assurance Pension – CNAP*: Kansallinen eläkevakuutuslaitos, joka hoitaa yleistä eläkejärjestelmää. Se muodostettiin yhdistämällä vuoden 2009 alusta neljä aikaisempaa eläkelaitosta yhdeksi kassaksi:
 - *L'Etablissement d'assurance contre la vieillesse et l'invalidité* (työntekijöiden vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaitos)
 - *La Caisse de pension des employés privés* (yksityisen sektorin toimihenkilöiden eläkekassa)
 - *La Caisse de pension des artisans, des commerçants et industriels* (käsiyöläisten, kaupan ja teollisuuden yrittäjien eläkekassa)
 - *La Caisse de pension agricole* (maatalousyrittäjien eläkekassa).
- *Administration du Personnel de l'état / Division du Personnel / Caisse de prévoyance des fonctionnaires et employés publics*: Valtion virkamiesten ja muiden valtion palveluksessa olevien henkilöiden eläketurvaa hoitava valtion henkilöstöhallinnon eläkejaos.

- *Caisse de prevoyance des fonctionnaires et employes communaux*: Kunnallisvirkamiesten ja muiden kunnan palveluksessa olevien henkilöiden eläkkeitä hoitava kunnallinen avustuskassa.
- *Caisse de pension des Chemins de Fer Luxembourgeois / Societe nationale de Chemins de Fer Luxembourgeois* : Rautatieläisten eläkkeitä hoitava oma kassansa.
- *Centre commun de la sécurité sociale, CCSS*: Vakuutusmaksut ja työntekijäilmoitukset vastaan ottava yhteinen sosiaaliturvakeskus.
- *Les Fonds de compensation au régime général de pension, FDC*: Rahastoja hoitava yleisen eläkejärjestelmän erillinen yhteinen rahastonhoitajaelin.
- *L'Inspection générale de la sécurité sociale, IGSS*: Sosiaaliministeriön sosiaaliturvan tarkastusyksikö, joka valvoo mm. FDC:tä.
- *La Commission de surveillance du secteur financier, CSSF* : Maan finanssivalvontaelimen, joka valvoo mm. FDC:tä.
- *Contrôle médical de la sécurité sociale*: Sosiaaliministeriön alaisuudessa toimiva sosiaaliturvan lääketieteellinen tarkastuselin, joka päättää vakuutetun työkyvyttömyysasteen. Sen päätös sitoo eläkelaitoksia ja muita sosiaaliturvalaitoksia, ei kuitenkaan julkista alaa. Muutoksenhakuelimet voivat poiketa tarkastuselimen kannasta ja ne voivat kuulla ulkopuolisia riippumattomia asiantuntijoita
- *Conseil arbitral des assurances sociales*: Eläkelaitoksen päätökseen tyytymätön voi valittaa päätöksen antaneelle laitokselle. Tämän jälkeen päätökseen edelleen tyytymätön voi 40 päivän kuluessa lopullisen päätöksen tiedoksi saamisesta nostaa kanteen sosiaalivakuutuslautakunnassa.
- *Conseil supérieur des assurances sociales*: Sosiaalivakuutuslautakunnan päätöksestä voi valittaa ylempään sosiaalivakuutuslautakuntaan.

Eläkettä on haettava vakuutetun viimeksi vakuuttaneesta eläkelaitoksesta.

Rahoitus

Työntekijä, työnantaja ja valtio maksavat kukin 8 % eläkevakuutusmaksua palkasta. Vakuutusmaksu on vahvistettu samaksi vuosille 2006 – 2012. Maksun perusteena oleva palkkakatto kuu-kaudessa on enintään 8 413,79 euroa maaliskuusta 2009 alkaen. Katto on eläkekattoa suurempi ja vastaa viisinkertaista sosiaalisen viitepalkan määrää. Yleinen eläkejärjestelmä on osittain rahastoi-va. Lokakuussa 2008 rahaston markkina-arvo oli 9 Mrd euroa, mikä vastaa likipitäen TyEL:n rahasto-intiastetta.

Eläkejärjestelmät

Yleinen eläkejärjestelmä

Yleinen eläkejärjestelmä kattaa yksityisen sektorin palkansaajat, valtion ja kuntien toimenhaltijat ja yrittäjät. Yleinen eläkejärjestelmä tuli voimaan jo vuoden 1988 alusta, mutta hallinnon rakenteelliset muutokset toteutettiin vasta 2009.

Virkamiesten eläkejärjestelmä

Valtion, kuntien ja Luxemburgin rautateiden palveluksessa olevien eläkkeet määräytyvät saman näille yhteisen erillisen eläkelainsäädännön perusteella. Vaikka lainsäädäntö on sama, kullakin ryhmällä on silti oma eläkelaitoksensa. Eläke määräytyy ennen 1.1.1999 palvelukseen tulleilla siirtymäsäännösten mukaan ja sen jälkeen palvelukseen tulleilla uuden säännösten mukaan. Eläkeikä vaihtelee 57 – 65 välillä palvelusvuosista riippuen. Alimmasta eläkeiästä pääsee eläkkeelle 40 vuoden työskentelyllä. Vakuutettu voi vapaaehtoisella maksulla saada lisää vakuuttamisaikaa, joko

takautuvasti tai jatkovakuutuksena. Uusi järjestelmä on yleisen eläkejärjestelmän kaltainen, mutta maksu- ja eläkekattoa ei ole.

Erityiseläkkeiden piirissä ovat mm. puolustusvoimien päällystö, hallituksen jäsenet ja kansanedustajat.

Etuudet – saamisoikeus ja määräytyminen yleisessä eläkejärjestelmässä

Eläkeikä

Vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Eläkkeen saamiseksi edellytetään vähintään 120 kuukauden vakuuttamisaikaa. Vakuuttamisaikaan lasketaan pakollisen vakuutuksen aika, vapaaehtoisen vakuutuksen aika tai takautuvasti maksettu aika.

Varhennetun vanhuuseläkkeen voi saada 60 vuoden iästä alkaen, jos vakuuttamisaikaa on 480 kuukautta eli 40 vuotta. Vakuuttamisajasta on pakollisen vakuuttamisen kautta oltava vähintään 120 kuukautta. Pakollisen vakuuttamisen kausia ovat työskentelyajat ja rinnasteiset ajat kuten esimerkiksi lastenhoitoaika ja asevelvollisuusajaksi. Kokonaisvakuuttamisaikaan lasketaan myös mahdolliset lisämaksulla vakuutetut ajat, joista maksu voidaan maksaa jopa takautuvasti.

Eläkkeen voi saada 57 vuoden iästä alkaen, jos pakollisen vakuutuksen vakuuttamisaikaa on 480 kuukautta.

Eläkkeen alkamisen voi lykätä 68 vuoteen, jos 65-vuotiaana on ollut alle 10 vuotta töissä Luxemburgissa.

Vanhuuseläke

Eläke maksetaan kuukausittain 65-vuotisvuoden täyttämispäivää seuraavasta päivästä kuolinkuukauden loppuun.

Eläkkeen määräytyminen

Eläke määräytyy useista eri muuttujien määrittelemistä osista:

- 1) Eläkkeeseen lasketaan ensin vakuutusajan pituudesta riippuva perusmäärä (*Majorations forfaitaires*), jonka perusteena on 23,5 prosentin osuus sosiaalisesta vähimmäisviitepalkasta (*Salair social minimum, montant de référence*) - 1682,70e /kk. Perusmäärän saa vähentämättömänä 40 vuoden vakuutusajalla ja lyhyemmällä vakuutusajalla sitä vastaavan suhteellisen osan.
- 2) Seuraavaksi eläkkeeseen lasketaan 1,85 prosentin karttuman mukainen (*Majorations proportionnelles*) ansiosidonnainen osa vakuutusajan koko palkkasummasta.
- 3) Kun vakuutetun iän ja vakuutusajan summa ylittävät 93 vuotta, eläkkeeseen lasketaan kullakin ylitevuodelta 0,01 prosentin lisäkattuma (*Majoration proportionnelles échelonnées*).
- 4) Viimeisenä osana on ns. loppuvuoden kiinteämääräinen lisä (*Allocation de fin d'année*) – 642,92e /v. Lisän saa täytenä 40 vuoden vakuutusajasta ja lyhyemmästä vakuutusajasta suhteellisenä osana.

Rahamäärät vastaavat 1.3.2009 tasoa.

Eläkepalkka

Vakuutusajan eläkepalkkana on koko työuran palkan ja rinnasteisten aikojen korvausten yhteismäärä.

Eläkkeen vähimmäismäärä ja vähimmäismäärä

Henkilökohtaisen eläkkeen vähimmäismäärä on 40 vuoden vakuuttamisajasta – työskentely ja rinnakkaiset ajat - maaliskuun alusta 2009 alkaen 1 514,43 e /kk. Enimmäismäärä on 7 011,23e / kk, mikä määrä vastaa 5/6 viisinkertaisesta sosiaalisesta vähimmäisviitepalkasta.

Elinaikakerroin

Eläkkeissä ei ole varauduttu elinajan odotteen muutokseen.

Työskentely vanhuuseläkkeellä

Yleisestä 65 vuoden eläkeiästä vanhuuseläkkeelle siirtynyt henkilö voi vapaasti työskennellä ja saa palautuksena maksamansa eläkevakuutusmaksun. Alle 65-vuotias vanhuuseläkkeen saaja voi olla palkkatyössä, mutta maksussa olevaa eläkettä madalletaan.

Työkyvyttömyyseläke

Vakuutettu katsotaan työkyvyttömäksi, kun hän pitkäaikaisen sairauden, vammaisuuden tai kulumi- en takia ei pysty viimeksi harjoittamaansa ammattiin tai muuhun voimiaan ja kykyjään vastaavaan työhön. Eläkkeen edellytyksenä on vähintään 12 kuukautta kestänyt työskentely vakuutuksen piiris- sä kolmen vuoden aikana ennen työkyvyttömyyttä. Työkyvyttömyyden perustuessa työtapaturmaan tai ammattitautiin karenssia ei ole. Kolmen vuoden tarkastelukausi pitenee siltä osin, kuin siihen si- sältyy rinnasteista vakuuttamisaikaa tai minipalkka-aikaa. Työkyvyttömyyseläke myönnetään mää- räaikaisena tai toistaiseksi jatkuvana.

Alle 50-vuotiaan on osallistuttava sosiaaliturvan lääketieteellisen toimikunnan ehdottamaan kuntou- tukseen, muuten eläke voidaan evätä tai lakkauttaa.

Tuleva aika Jos työkyvyttömyys alkaa tämän 55 vuoden iän täyttämisen jälkeen, eläke myönnetään ansaitun vanhuuseläkkeen suuruisena – perusmäärä ja 1,85 prosentin karttuman mukainen ansiosidonnainen osa. Jos työkyvyttömyys alkaa ennen 55 vuoden ikää, eläkkeeseen kuuluu oikeus tulevan ajan eläk- keeseen työkyvyttömyyden alkamisen ja 55 vuoden iän väliseltä ajalta.

Työskentely työkyvyttömyyseläkkeen aikana

Työkyvyttömyyseläkettä saava voi työskennellä, mutta saatu palkka vähentää 5 vuoden keskiarvo- palkan, eläkkeen ja uuden palkan erotuksista lasketulla määrällä eläkettä. Oletetaan esimerkiksi, et- tä viiden vuoden palkan keskiarvo kuukaudessa on 2 000 e ja eläkkeen määrä on 1 400 e ja nyky- palkka 700 e. Eläke on tällöin 600 euroa viiden vuoden keskiarvopalkkaa pienempi ja nykypalkka on 100 euroa eläkkeen ja keskiarvopalkan erotusta suurempi. Eläkettä vähennetään tällä 100 euron erotuksella eli uusi eläke on 1 300 e.

Yrittäjä voi työskennellä tulotasolle, joka jää alle kolmanneksen sosiaalisesta vähimmäisviitepalkasta – $1/3 \times 1\,682,70\text{e} = 620,90\text{e}$.

Perhe-eläke

Eläkeoikeus Perhe-eläke on mahdollista, kun edunjättäjä oli vanhuuseläkkeellä tai työkyvyttömyyseläkkeellä tai olisi ollut oikeutettu niihin tai kun vakuuttamisaikaa on vähintään 12 kuukautta ennen edunjättäjän kuolemaa edeltäneen kolmen vuoden aikana.

Oikeus eläkkeeseen on leskeksi jääneellä aviopuolisolla, avopuolisolla, yksinelävällä entisellä avio- puolisolla tai avopuolisolla. Edellytyksinä on mm. että avioliiton on solmittu ennen työelämästä ve- täytymistä ja että se on kestänyt vähintään vuoden. Jos edellisiä etuudensaajia ei ole, tietyin edelly- tyksin oikeus eläkkeeseen on vanhemmilla ja isovanhemmilla tai sisaruksilla ja heidän lapsillaan.

Perhe-eläkkeeseen oikeus on edunjättäjän lapsella tai edunjättäjän elatuksesta riippuvaisella lapsel- la 18 vuoden ikään saakka tai opiskelevalla lapsella 27 vuoden ikään saakka.

Eläkkeen määrä

Lesken eläke muodostuu $\frac{3}{4}$:sta ansiosidonnaista eläkettä, kiinteästä perusmäärästä ja loppuvuoden lisästä. Lesken oma eläke ja oma työtulo vähentävät eläkettä säädettyllä tavalla.

Lesken ja lapsen eläke yhdessä ovat enintään edunjättäjän todellisen tai lasketun vanhuuseläkkeen suuruinen.

Edunjättäjän kuollessa maksetaan 1 229,01 euron hautausavustus. Avustus maksetaan sairausvakuutuksesta.

Indeksi Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan elinkustannusindeksillä. Kun indeksi on noussut edellisestä tarkistuksesta 2,5 prosenttia, eläkkeitä tarkistetaan nousua seuraavan kuukauden alusta.

Verotus Eläkkeensaajat ja palkansaajat luokitellaan perhesuhteiden mukaan veroluokkiin. Maassa asuvien ja ulkomailla asuvien luokat määritellään erikseen jonkin verran toisistaan poikkeavalla tavalla. Verotuksessa otetaan huomioon monia vähennyksiä.

Lisäeläketurva

Ammatillisen lisäturvan piirissä vakuutettujen määrä on vaatimaton, kaikkiaan n. 6 % ammatissa toimivasta väestöstä. Jos työnantaja järjestää lisäeläketurvan, kuuluvat turvan piiriin uudet työsuhteet ja entisistä työntekijöistä määräytyin ehdoin vuoden 2000 alun jälkeen palkatut työntekijät – eläkerahastoista annettiin laki 1999. Turvan piiriin kuulumisen alaikäraja on tavallisesti 25 vuotta. Yli sosiaaliturvamaksun palkkakaton ansaitsevat voivat olla suljettuja pois lisäturvan piirissä. Julkisen sektorin virkamiehillä on omat lisäeläkejärjestelmänsä. Myös yrittäjät voivat järjestää itselleen lisäeläketurvaa.

Tavallisesti eläkejärjestelyyn kuuluu vanhuuseläke ja perhe-eläke. Työkyvyttömyysedun järjestäminen on harvinaista. Yli 4/5 osassa tapauksia lisäturva on etuusperusteinen, tavallisimmin loppupalkkaan perustuva. Etuus voidaan maksaa joko kertasuorituksena tai elinkorkona tai molempina. Tavoite-eläkeikä on tavallisesti 65 vuotta. Usein eläke otetaan jo 60-vuotiaana, vaikka suoritukseen tulee varhennusvähennys. Toteutunut keskimääräinen eläkeikä on 62 vuotta.

Etuusperusteisissa järjestelyissä työnantajan vakuutusmaksu on 2–5 % palkasta. Työnantajan maksun enimmäismäärä on 20 %. Työntekijöillä saattaa olla lisäeläkkeen järjestelytavasta riippuen maksumuutusta joitakin prosentteja palkasta. Maksut ovat eräin rajoituksin verovähennyskelpoisia.

Lisäeläke järjestetään tavallisesti eläkekassassa, mutta myös ryhmäeläkevakuutuksia käytetään. Jotkin yritykset hoitavat lisäeläkkeen omana kirjanpitoeläkkeenä, jolloin edellytetään luottovakuutuksen ottamista.

Yleistietoa Luxemburgista

Asia	Määrä	Vuosi
Väestö	*484 000	2008
65 vuotta täyttäneet	67 700	2008
Alle 18 vuotiaita	110 000	2008
Syntyvyys	1,63	2003
Vakuutettuja palkansaajia	**186 000	2008
Vakuutettuja yrittäjiä	20 000	2007
Eläkkeensaajia kaikkiaan	139 297	2007
Yleisen järjestelmän rahasto	9 Mrd euroa	
Bruttokansantuote (GDP)	36 Mrd euroa	2007
Ostovoimatarkistettu GDP/asukas	66 300 euroa	

* Väestöstä huomattava osa on ulkomaan kansalaisia. Vuonna 2001 väestö oli 439 999, josta Luxemburgin kansalaisia oli 277 254 eli 63 %.

** Luku käsittää Luxemburgissa asuvat. Lisäksi maassa työskentelee palkansaajina naapurimaissa asuvia rajatyöntekijöitä noin 146 000 henkeä.